CADRUL NORMATIV INTERNAŢIONAL AL PROTECŢIEI DREPTURILOR COPILULUI ÎN CAZ DE CONFLICT ARMAT SAU ALT PERICOL PUBLIC

Dumitru DAREA

CZU: 341.231.14:343.211.3-053.2:327.56

The importance of the study *derives from the fact that the issue of human rights occupies a prominent place in the political action of states, as well as in the context of important international bodies and meetings, becoming, nowadays, a subject of the widest circulation. The individual benefits only from those rights that are provided for in the national legislation of the state. The purpose of international protection of human rights consists in determining the state to such protection by using the procedures and means specific to international law.*

The object of the research consists in the detailed investigation of the provisions of the international normative acts in the field of protection of children's rights. The main object of this study forms the analysis of the normative framework of the international protection of the child's rights in case of armed conflict and in case of other public dangers. Thus, the object of the research is the analysis of current issues of children's involvement in armed conflicts and the situation of children in case of public danger with the presentation of theoretical and practical generalizations regarding the difficulties in regulating this phenomenon at national, regional, and world.

Problema respectării drepturilor copilului în conflictul armat ocupă un loc proeminent în cadrul acţiunii politice a statelor, cât şi al unor importante organisme şi reuniuni internaţionale, devenind, în zilele noastre, un subiect de cea mai largă circulaţie. Individul beneficiază doar de acele drepturi care sunt prevăzute în legislaţia naţională a statului. Scopul protecţiei internaţionale a drepturilor copilului constă în determinarea statului la o asemenea protecţie prin folosirea procedeelor şi a mijloacelor specifice dreptului internaţional [1].

La nivel internaţional universal, protecţia drepturilor copilului a avut de parcurs o cale îndelungată, cuprinsă în două etape: etapa declamatorie – debutând cu adoptarea în 1924 a Declaraţiei drepturilor copilului, urmată de Declaraţia omonimă din 1959 – şi etapa convenţională marcată de Convenţia ONU cu privire la drepturile copilului din 1989 şi cele două Protocoale Opţionale ale sale din 2000 [2].

În calitate de prim tratat internaţional în materie, citǎm Convenţia ONU privind drepturile copilului din 1989, care stipulează că statele trebuie să respecte şi să asigure respectarea regulilor de drept internaţional umanitar cu privire la copil şi să întreprindă „toate măsurile necesare pentru a asigura protecţia şi îngrijirea copiilor care sunt afectaţi de conflictele armate”.

Totodată, deşi este ratificată aproape universal, această convenţie este departe de a fi aplicată în mod universal de către state. Mai ales în situaţiile de conflict armat, copiii suferă disproporţionat de mult, suferinţele fiind de lungă durată, şi impactul conflictelor armate asupra generaţiilor viitoare poate conţine germenii continuării sau reînceperii conflictelor.

Anume din acest considerent, Convenţia privind drepturile copilului din 1989 a fost amendată în anul 2000 cu Protocolul facultativ cu privire la implicarea copiilor în conflictele armate [3]. Acest protocol are scopul de a completa prevederile convenţiei în materia protecţiei copiilor în conflictele armate, conţinând garanţii suplimentare cu referire la înrolarea voluntară, dacă legislaţia statului o permite, a copiilor sub 18 ani, precum şi stabileşte bazele cooperării statelor în vederea realizării prevederilor acestui protocol.

Concomitent, în timpul unui conflict armat internaţional, copilul intră în categoria persoanelor protejate de Convenţia a IV-a de la Geneva privind protecţia persoanelor civile pe timp de război, 1949. În acest sens, el beneficiază, în special, de toate dispoziţiile legate de tratamentul persoanelor protejate, care enunţă principiul fundamental al tratamentului uman şi include respectarea dreptului la viaţă, a integrităţii fizice şi psihice şi interzicând constrângerea, tortura, pedepsele colective.

Articolul 13 din Partea II a Convenţiei a IV-a de la Geneva privind protecţia persoanelor civile pe timp de război (1949) stipulează acest principiu în termeni incerţi. Partea II conţine reguli cu privire la spitale şi localităţi, precum şi zonele sigure, protecţia bolnavilor, răniţilor, evacuarea, protecţia spitalelor civile, precum şi a personalului lor, protecţia transportului aerian, naval, acordarea asistenţei medicale, produselor alimentare, hainelor, noutăţilor cu privire la membrii familiilor etc. Articolul 13 defineşte scopul aplicării Părţii a II-a specificând că prevederile acesteia sunt aplicabile întregii populaţii ale beligeranţilor fără oarecare distincţii bazate pe rasă, naţionalitate, religie sau opinii politice şi îşi propun drept scop să reducă suferinţele cauzate de război. Lista criteriilor de discriminare după cum sunt cele bazate pe rasă, naţionalitate, religie sau opinii politice nu este exhaustivă [4].

Mai mult, Protocolul adiţional (I) la Convenţiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale suplineşte lapsusul format de convenţiile de bază. Astfel, articolul 77 cu denumirea „Protecţia copiilor” stipulează:

1. Copiii vor trebui să facă obiectul unui respect special şi vor trebui să fie protejaţi împotriva oricărei forme de atentat la pudoare. Părţile la conflict le vor acorda îngrijiri şi ajutorul de care au nevoie, ţinând seama de vârsta lor sau de orice alt motiv.
2. Părţile la conflict vor lua toate măsurile posibile în practică pentru ca copiii sub 15 ani să nu participe direct la ostilităţi, îndeosebi abţinându-se de la a-i recruta în forţele lor armate. Atunci când ele încorporează persoane de peste 15 ani, dar sub 18 ani, părţile la conflict se vor strădui să acorde prioritate celor mai în vârstă.

3. Dacă, în cazuri excepţionale şi în pofida dispoziţiilor paragrafului 2, copii, care nu au 15 ani împliniţi participă direct la ostilităţi şi cad în mâniile unei părţi adverse, vor continua să beneficieze de protecţia specială acordată de prezentul articol, fie că sunt sau nu prizonieri de război.
4. Dacă sunt arestaţi, deţinuţi sau internaţi pentru motive în legătură cu conflictul armat, copiii vor fi puşi sub pază în localuri separate de cele ale adulţilor, cu excepţia cazului familiilor cazate ca unităţi familiale, aşa cum prevede paragraful 5 al art. 75.
5. O condamnare la moarte pentru o infracţiune în legătură cu conflictul armat nu va fi executată împotriva persoanelor care nu aveau 18 ani în momentul infracţiunii.

În consecinţă, drept concluzie menţionăm că la etapa actuală instrumentele de drept internaţional care protejează situaţia copilului în cadrul conflictului armat sunt: Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenţia cu privire la drepturile copilului, (1989) şi patru Convenţii de la Geneva cu două protocoale opţionale. Respectiv, este cel puţin straniu că un procent disproporţionat din atenţia societăţii internaţionale este concentrată asupra copiilor soldaţi. Cum au remarcat unii autori, există doar câteva memoriale care onorează moartea femeilor şi copiilor ca parte a populaţiei civile faţă de numărul complexelor memoriale ce dau omagii soldaţilor căzuţi pe câmpul de luptă [5].

Referinţe:

1. ТАЛАЛАЕВ, А.Н. *Международное право и современность*. Москва: Наука, 1984, с. 23.
2. ŢARĂLUNGĂ V. Implementarea normelor internaţionale în materia drepturilor copilului în Republica Moldova: probleme teoretico-practice. În: *Implementarea normelor dreptului internaţional în legislaţia naţională a Republicii Moldova*. Chişinău: CEP USM, 2011. p.258; КАРАБЕЛЬНИКОВ, Б. Р. *Исполнение и оспаривание решений международных коммерческих арбитражей*. Комментарий к Нью-Йоркской конвенции 1958 г. и главам 30 и 31 АПК РФ 2002 г., 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Статут, 2008, с. 15.
3. Protocol facultativ cu privire la implicarea copiilor în conflictele armate din 2000 la Convenţia privind drepturile copilului din 1989. http://www.cab1864.eu/upload/PROTOCOL%20FACULTATIV%20CU%20PRIVIRE%20LA%20IMPLICAREA%20COPIILOR%20IN%20CONFLICTE%20ARMATE%20LA%20CONVENTIA%20PRIVIND%20DREPTURILE%20COPILULUI.pdf
4. Special Protection Of Children During Armed Conflicts Under The Geneva Conventions Regime. http://www.worldlii.org/int/journals/ISILYBIHRL/2001/2.html (Accesat la 10.11.2021).
5. Van BUEREN, Geraldine. The international legal protection of children in armed conflicts. In: *International and Comparative Law Quarterly*. Cambridge University Press, 1994, no. 43(4), p.817.

Recomandat
***Olga DORUL**, dr., conf. univ.*